

Tillaga	A 1938/UHN
Flytjandi	Flokkahópur miðjumanna
Afgreiðsla	Norræna sjálfbærninefndin

A 1938/UHN Þingmannatillaga um sameiginlegt átak um fæðuöryggi á Norðurlöndum.

Flokkahópur miðjumanna leggur til að Norðurlandaráð beini þeim tilmælum til Norrænu ráðherranefndarinnar að

- samhæfa betur rannsóknir og þróun á lífrænni ræktun og nytjaræktun auk ráðgjafar um ræktun sem tekur tillit til breyttra gróðuráðstæðna vegna loftslagsbreytinga á Norðurlöndum
- auka fæðuöryggi og sjálfsnægtastig Norðurlandabúa svo að löndin verði betur í stakk búin til að mæta loftslagsbreytingum, betur vernduð gegn kreppum og viðsjám og betur búin til að halda uppi sjálfbærri nytjarækt þrátt fyrir nýjar gróðuráðstæður
- að hún stuðli að því að norræna erfðaauðlindastofnunin NordGen haldi áfram að treysta fæðuöryggi á Norðurlöndum með hliðsjón af loftslagsbreytingunum og að þróa hlutverk hennar áfram

Bakgrunnur

Eitt verkefna norræna velferðarsamfélagsins felst í því að sjá til þess að nægur matur sé handa öllum óháð loftslagsbreytingum. Fæðuöryggi er best aukið með samvinnu þar sem lönd geta deilt reynslu og fundið samstarfsfleti sem geta gagnast öllum.

Auka þarf fæðuöryggi og sjálfsnægtastig í löndunum okkar. Það hafa krísur liðins árs sýnt okkur fram á. Sköpum skiptir að Norðurlöndin dragi skipulega úr hættunni á verulegum breytingum á ræktunarskilyrðum vegna loftslagsbreytinga, það varðar bæði öryggismál og sjálfbærni. Við þurfum að framleiða prótein og aðra uppskeru með háu næringarinnihaldi, á sjálfbæran og lífrænan hátt, núna og í framtíðinni, fyrir neytendur og fyrir búfjárrækt. Í ljósi þess að við vitum að áhrifa loftslagsbreytinga gætir fyrst á norðurskautssvæðum, þá verða Norðurlöndin að vera betur undirbúin fyrir sífellt hraðari breytingar á umhverfi okkar.

Nýjar aðferðir, nýjar plöntutegundir

Sænski landbúnaðarháskólinn SLU er með í gangi nokkur samnorræn verkefni á sviði nýsköpunar í landbúnaði. Stór hluti þeirrar vinnu hefur falist í að viðhalda núverandi plöntutegundum, en það er mikilvægt fyrir fæðuöryggi og vöruþróun. Í núverandi heimsástandi og með viðskiptahagsmuni landanna hvers í sínu lagi til lengri tíma í huga þarf að gera meira til að finna nýjar plöntutegundir fyrir nýjar aðstæður. Það er Norðurlöndunum í hag að þróa rannsóknir á hagkvæmni þess að rækta nytjajurtir sem henta breyttum ræktunarskilyrðum. Í þeirri vinnu er mikilvægt að finna ræktunaraðferðir sem eyðileggja ekki vistkerfið eða hafa í för með sér loftslagsáhrif sem geta haft afleiðingar í för með sér fyrir landbúnað. Sjálfbær, lífrænn landbúnaður er minna viðkvæmur fyrir þeim hindrunum í vegi viðskipta með hráefni sem stríð og neyðarástand hefur leitt til fyrir hefðbundinn landbúnað. Takmarkað framboð á fosfór, ammoníaki og þar með tilbúnum áburði er til marks um það nú [1]. Einnig hafa raskanir

orðið á markaði próteina fyrir dýrafæðu á undanförunum árum og það er frekari hvatning á aukinni framleiðslu á Norðurlöndum á próteinum úr jurtaríkinu í dýrafóður [2].

Norræna erfðaauðlindastofnunin (NordGen) gegnir gríðarlega mikilvægu hlutverki fyrir Norðurlöndin og heiminn að því er varðar fæðuöryggi. Framvegis þurfa birgðir fræja og plantna ekki bara að varðveita þær tegundir sem finnast í dag, heldur einnig stuðla hratt að þróun plantna sem geta viðhaldið fæðuöryggi í framtíðinni. Veita þarf Norrænu erfðaauðlindastofnuninni (NordGen) fjármagn og úrræði til að vinna með nýja tækni og ásamt nýjum samstarfsaðilum til að ná fram skjótari niðurstöðum. Árið 2019 hóuðu Norræna erfðaauðlindastofnunin (NordGen) og NordForsk saman hópi fræðimanna og ráðamanna til að ræða „Invest more in plant breeding research and include gene banks [3]“. Ráðstefnan lýsti eftir traustari nytjaplöntum sem þola öfgakenndara veður og meindýr, en einnig tækni og samstarfi opinberra aðila og einkaaðila. Af þessum sökum ættu fjárveitingar og úrræði NordGen áfram að vera verulegur hluti af fjárhagsáætlun MR-FJLS, þar sem verkefni hennar verða æ mikilvægari.

Norrænt samstarf til lengri og skemmri tíma litið

Landbúnaðar- og skógræktarráðherrar Norðurlandanna komu saman í júní 2022 til að ræða fæðuöryggi og viðbúnað [4]. Á fundinum var einnig rætt um forkönnun [5] sem Norræna nefndin um landbúnaðar- og matvælarannsóknir (NKJ) og Samnorrænar skógræktarrannsóknir (SNS) gerðu að beiðni Norrænu ráðherranefndarinnar stuttu eftir árás Rússlands á Úkraínu. Forkönnunin um hvernig styrkja megi lífhagkerfið, þ.e. skógrækt, landbúnað og sjávarútveg í breiðum skilningi, skapar grundvöll fyrir vinnu að samnorrænni stefnu til langs tíma. Í því samhengi skipta áhrif loftslagsbreytinga á fagsviðið í heild sinni sköpum til lengri tíma litið, þó svo að stríðið í Úkraínu og áhrif þess á landbúnaðinn hafi legið til grundvallar forkönnuninni.

Helsinki, 31. október 2022

<i>Anders Adlercreutz (sv)</i>	<i>Jouni Ovaska (cent)</i>
<i>Anders Eriksson (ÅF)</i>	<i>Kathrine Kleveland (sp)</i>
<i>Anna Starbrink (L)</i>	<i>Kjell-Arne Ottosson (KD)</i>
<i>Bertel Haarder (V)</i>	<i>Kjerstin Wøyer Funderud (Sp)</i>
<i>Catarina Deremar (C)</i>	<i>Mikko Kinnunen (cent)</i>
<i>Eva Biaudet (sv)</i>	<i>Ola Elvestuen (V)</i>
<i>Guðmundur Ingi Kristinsson (Flf)</i>	<i>Outi Alanko-Kahiluoto (grænum)</i>
<i>Hafdís Hrönn Hafsteinsdóttir (Frfl)</i>	<i>Rebecka le Moine (MP)</i>
<i>Hanna Katrín Friðriksson (Vr)</i>	<i>Simon Holmström (HI)</i>
<i>Heidi Greni (Sp)</i>	

[1] <https://svenska.yle.fi/a/7-10014339>

[2] <https://valtioneuvosto.fi/sv/-/1410837/nordiska-ministerradet-sjalvforsorjningsgraden-av-protein-ska-okas-i-hela-norden>

[3] <https://www.nordgen.org/en/climate-change-and-agriculture-invest-more-in-plant-breeding-research-and-include-gene-banks/>

[4] <https://www.norden.org/is/news/aukid-samstarf-ad-tryggja-faeduoryggi-nordurlondum>

[5] <https://nordicagriresearch.org/news/brander-pandemi-och-krig-pekara-behovet-av-att-vara-forberedd/>

